

Posudek bakalářské absolventské práce

Anna Kořánová: Biopotraviny: Postoje spotřebitelů a bariéry nákupu

Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, 2014

Zpracovala: Mgr. Iva Zvěřinová

Úvod

Produkce, zpracování, doprava a spotřeba potravin tvoří značnou část environmentální zátěže. Ekologické zemědělství představuje podle mnohých odborníků, politiků a části veřejnosti způsob, jakým je možné zátěž životního prostředí snížit. Nicméně je důležité si uvědomit, že biopotraviny zaručují odlišné charakteristické rysy prvního a druhého článku produkčního řetězce, tedy produkce a zpracování. Další části řetězce významně přispívající k negativním dopadům na životní prostředí, jako mezinárodní „cesty“ potravin a vyhazování nezkažených potravin, nejsou u biopotravin v současnosti dostatečně řešeny a liší se od konvenčních potravin v těchto ohledech zatím málo (například v označování původu biopotravin). Zdůvodňování spotřebního chování ve vztahu k biopotravinám, kterým se Anna Kořánová zabývá, je proto aktuální téma.

1. Cíle a struktura práce

Práce je logicky strukturována a je členěna do osmi kapitol. V stručném úvodu autorka vymezuje cíle práce, které jsou formulovány na základě studia literatury, takže umožňují autorce navázat na předcházející výzkum, což na bakalářské práci hodnotím pozitivně. Část, která má vymezit cíle a zejména stanovit hypotéz však vykazuje drobné formulační nedostatky, například „...zjistila, jak se k tomu staví respondenti“. Z takového cíle není jasné, co je bude autorka zkoumat a zjišťovat.

Následující kapitola shrnující současné poznatky v dané oblasti výzkumu je zpracována na základě kvalitní rešerše literatury. Autorka důsledně shromáždila studie, které se zabývaly jejím úzce vymezeným tématem práce. Postupovala podle vhodné metodiky systematické rešerše literatury. Studie proto pokrývají značnou část současného výzkumu v oblasti spotřeby biopotravin. Je škoda, že výsledná kapitola je krátká a nevyužívá plně potenciálu vyhledané literatury. Textu by prospělo, kdyby autorka více diskutovala obsah a přínos těchto studií a neomezila se pouze na základní strohý výčet faktorů, které významně ovlivňují spotřební chování ve vztahu k biopotravinám. Postrádám v této části, že autorka na základě literatury nezasadila poznatky do širšího kontextu.

Třetí kapitola vymezuje pojem biopotraviny, uvádí přehled log biopotravin a popisuje stávající situaci na trhu s biopotravinami v České republice. Autorka poukazuje na otázku

vlivu dopravy na životní prostředí a na možnost podpory důvěry v biopotraviny na základě přímého prodeje.

Výzkumnou část práce tvoří čtvrtá až sedmá kapitola. Čtvrtá kapitola představuje v úvodu dobře promyšlené schéma výzkumu, které zahrnuje terénní šetření s cílem popsat dostupnost biopotravin v Havlíčkově Brodě a navazující kvalitativní šetření ve stejném městě. Dále tato kapitola shrnuje autorčina vlastní zjištění o kanálech, kterými se v Havlíčkově Brodě mohou biopotraviny dostat k zákazníkovi, a mapuje tak strukturální faktory ovlivňující spotřebu biopotravin. Anna Kořánová následně výstižně představuje metodologii výzkumu. Je třeba vyzdvihnout, že metodika je přiměřená cílům a je popsána vyhovujícím způsobem.

V šesté kapitole, kterou považuji z celé práce za nejpřínosnější, autorka prezentuje výsledky vlastního kvalitativního výzkumu. Zjištění na základě analýzy polostrukturovaných rozhovorů dovede srozumitelně popsat a zejména vystihnout hlavní bariéry nákupu biopotravin. Text dokáže oživit tím, že ho prokládá zajímavými citacemi z rozhovorů. V poslední analytické kapitole se snaží konfrontovat svoje výsledky se zjištěními z dřívějšího kvalitativního šetření, které bylo uskutečněno v jiném okrese v České republice. Nicméně si uvědomuje limity takového srovnání. Závěr je sice stručný ale autorka v něm dokázala přehledně shrnout hlavní zjištění svého výzkumu a diskutovat je s vědomím jejich omezení.

2. Práce s literaturou a formální úprava práce

Počet zahraničních studií, které jsou dobře vybrané, je na bakalářskou práci vysoký. Internetové zdroje jsou spolehlivé a jsou voleny s rozvahou. Práce je v souladu s citačními standardy, až na drobná nedopatření (např. odkazy v závěrečném seznamu literatury nejsou vždy ukončeny tečkou). V práci jsou na některých místech překlipy, které patří spíše do kategorie editačních nedostatků (na straně 44: „... že by mohla být jistá souvislost mezi stravovacími návyky a postoji k biopotravinám může být“; na straně 49: „Ogilvy & Mather (2010) : Srovnávací výzkum 2008 – 2010“).

3. Celkové hodnocení

V hodnocené bakalářské práci jsou diskutovány faktory ovlivňující spotřební chování ve vztahu k biopotravinám. Identifikuje také jedny z významných faktorů, kterými jsou původ a důvěra v biopotraviny a uzavírá, že „...posílení důvěryhodnosti by pak například mohla pomoci větší transparentnost produkce biopotravin či více informací přímo od BIO farmářů—přehled jak vysoké dotace dostávají, jaké konkrétní dopady má ekozemědělství na přírodu apod.“(s. 43). Je otázkou k diskusi, jakým způsobem spotřebitele informovat, pokud sami respondenti, kteří se cítili špatně informováni o biopotravinách, uvádějí, že informace ani nevyhledávají. S tím také souvisí zpříšňování označování původu potravin. Je otázkou, zda respondenti opravdu „...upřednostňují lokální a české potraviny“, které pro ně, jak tvrdí,

„...mají větší význam“ než biopotraviny, pokud „...označování původu u konvenčních potravin není zcela spolehlivé, neboť stačí, aby byla potravina v Česku zabalena, nikoli, že musí být v té které zemi vyrobena“ (s. 45). Je také třeba podotknout, že 2 respondenti (s. 37) zaměnili logo biopotravin se značkou aKlasa, což se také ukázalo v kvantitativním šetření reprezentativní pro ČR - 22% respondentů v roce 2010. Není z práce jasné, jestli autorka zjišťovala, jaké informace a postoje informanti mají k původu konvenčních potravin a jak rozpoznávají české potraviny.

Obecně je práce kvalitní, s logickou strukturou a koherentní. Její vypracování splnilo svůj výukový cíl, protože v průběhu konzultací Anna Kořánová postupně získala celou řadu nových znalostí nejen o tématu ale zejména o metodách vědecké práce. Domnívám se, že nastudování metod rešerše literatury a kvalitativního výzkumu a realizace vlastního výzkumu **opravňuje doporučení práce k obhajobě a hodnocení práce jako výborné**, pokud dokáže Anna Kořánová sporná místa práce v diskusi obhájit.